

Tytuł kursu: Sztuka i polityka

Koncepcja i prowadzenie: dr Ewa Majewska

Miejsce: Warszawa

Opis zajęć:

W ramach warszawskiego cyklu warsztatów Laboratorium Indeksu73 zajmiemy się przede wszystkim kwestią wolności produkcji i odbioru kultury oraz tej wolności ograniczeniami. W tym procesie znaczącą rolę odgrywają czynniki ideologiczne, prawne i ekonomiczne, ale również płeć, seksualność, obyczajowość, religia i etniczność. Świadomie posługujemy się pojęciem "produkcji kulturalnej" - obejmuje ono bowiem znacznie więcej, niż tylko twórczość osób uznanych za "artystów", w dzisiejszych czasach interaktywnych, powszechnie dostępnych mediów kategorie "twórcy" oraz "odbiorcy" ulegają wielopoziomowej dekonstrukcji. Cykl warszawski odbywa się pod tytułem "Sztuka i polityka", ponieważ politykę rozumiemy, za Michelelem Foucault, jako każdą relację, w której pojawia się władza. Warsztaty dotyczyły będą między innymi: kultury jako dobra publicznego, prawnych gwarancji chroniących wolność tworzenia i odbioru kultury, strategii zarządzania kulturą, definicji cenzury, wolnej kultury oraz relacji między praktyką demokracji i strategiami kontroli.

Program zajęć:

Spotkanie 1: Kultura jako dobro publiczne. Partycypacja, dostęp czy współzarządzanie?

21 sierpnia 2009, piątek, godz. 17-20.30

Miejsce: KOMUNA OTWOCK, ul. Lubelska 30/32, Warszawa

Warsztat 1 poświęcimy problematyce zarządzania kulturą - ostatnio ujawnione napięcie między modelem instytucjonalnego wspierania kultury, podejściem akcentującym kwestie wolnorynkowe oraz oddolną produkcją kulturalną poszukującą "trzeciej drogi" na polu kultury dobitnie dowodzi potrzeby przyjrzenia się kulisom zarządzania produkcją kulturalną. Warsztat jest skoordynowany z BarCampem - otwartym spotkaniem o kulturze zainicjowanym przez Kubę Szredera (22 sierpnia, sobota). Zagadnienia, którym chcielibyśmy się przyjrzeć to:

kultura jako dobro publiczne - tu sięgniemy do klasyków, takich jak Habermas, Beuys i Ranciere. Postaramy się określić, co to znaczy, że kultura jest dobrem publicznym, zobaczymy też, jakim przeobrażeniom ulega sfera publiczna w neoliberalizmie. Habermas pisał już dawno, bo na początku lat '60 XX wieku, że: "Na drodze wiodącej od publiczności rozprawiającej o kulturze do publiczności konsumującej kulturę traci swój specyficzny charakter to, co kiedyś jako literacką sferę publiczną można było odróżnić od politycznej. (...) Sfera publiczna przejmuje funkcje reklamy. Im bardziej nadaje się do użycia jako medium wpływu politycznego i ekonomicznego, tym bardziej jest apolityczna w całości i pozornie sprywatyzowana". Te słowa sprzed 50 lat wydają się jasną wskazówką dla analizy naszych własnych walk nad bzdurą w widzeniu kultury jako towaru. Zajmiemy się tu również Raportem Indeksu73 o kulturze;

przejrzystość państwowej polityki kulturalnej - tu chcielibyśmy zwrócić szczególną uwagę na kategorię "przejrzystości" w polityce liberalnej oraz na strategię reformowania kultury zaproponowane niedawno przez polskie władze. Przyjrzymy się fragmentom raportów stworzonych z myślą o reformie kultury;

partycypacja, dostęp i współzarządzanie w polu kultury i szerzej - zamierzamy przeanalizować, jak postulat społecznego uczestnictwa sprawdza się dzisiaj, jakie typy włączania obywateli i obywaterek w decydowanie i zarządzanie kulturą są dziś dostępne oraz jakie utopijne idee są jeszcze dziś żywe i inspirujące w tym zakresie;

"Trzecia droga"? Radykalny reformizm? Społeczna krytyka? Jakie narzędzia pozostają w naszej dyspozycji jako horyzont przekształceń produkcji kulturalnej? Czy "Apel o alternatywę" Josepha Beuysa,

rozdawany na Kongresie Kultury Polskiej w 1981 roku jeszcze inspiruje?

Spotkanie 2: Cenzura ekonomiczna - formy, strategie, przeciwdziałanie, opór.

11 września, piątek, godz. 17-20.30

Miejsce: KOMUNA OTWOCK, ul. Lubelska 30/32, Warszawa

Prowadzenie: dr Ewa Majewska, dr Michał Kozłowski

W ramach warsztatu przeanalizujemy proponowane w ramach projektu Indeks 73 typy cenzury i zastanowimy się, jak polityka, kultura i ekonomia kształtują nasze wyobrażenia o ograniczeniach twórczości. Lekturą pomocniczą będzie dla nas rozmowa przeprowadzona między Pierrem Bourdieu i Hansem Haacke, "Free Exchange". Skupimy się szczególnie na cenzurze ekonomicznej jako na być może głównym współczesnym narzędziu kontroli i ograniczania wolności twórczej.

Zajmiemy się w szczególności: kwestią redukcji wsparcia instytucjonalnego dla kultury i sztuki, zapowiadaną między innymi w reformie kultury; problemem ingerencji koncernów oraz instytucji w działania twórcze, formami ekonomicznego ograniczania wolności twórczej; prawem autorskim. Podejmiemy problematykę związaną z przenoszeniem wzorców zagranicznych do Polski oraz postaramy się na konkretnych przykładach rozważyć, jak działa cenzura ekonomiczna oraz jak można jej przeciwdziałać. Będziemy również analizować implikacje cenzury ekonomicznej oraz postawimy pytanie o możliwości pozaekonomicznego czytania współczesnych gestów cenzorskich i autocenzorskich.

Lektury:

P. Bourdieu i H. Haacke, "Free Exchange", Polity Press 1995

J. Majmurek, Ekonomia cenzury, Bez Dogmatu 80/2009

E. Majewska, Cenzura w neoliberalizmie - w stronę ekonomii, Bez Dogmatu 80/2009

"Apel o alternatywę" - tekst Ewy Majewskiej i Kubt Szredera na w Tygodniku Powszechnym

"Zadanie domowe" do przemyślenia - przypadki cenzury ekonomicznej

16 października 2009, piątek, godz. 17-20.30

Miejsce: KOMUNA OTWOCK, ul. Lubelska 30/32, Warszawa

Spotkanie 3 będzie zorientowane na analizę dostępnych współcześnie możliwości uwalniania kultury, w kontekście z jednej strony prawa, a drugiej możliwości oferowanych przez nowe media. Odniesiemy się do przebiegu wcześniejszych dyskusji wokół praw twórców i modeli zarządzania kulturą, w tym - do Kongresu Kultury Polskiej. Podstawowym celem będzie analiza i porównania różnych modeli "zarządzania" produkcją kulturową (kontrola prawnoautorska, model dobra wspólnego, model piracki), z perspektywy twórców, dystrybutorów i odbiorców kultury. Zajmiemy się też problemami podjętymi już na pierwszym spotkaniu - kwestią partycypacji społecznej i kształtowania kultury uczestnictwa w tworzeniu kultury.

Prowadzenie: dr Alek Tarkowski, współpraca: dr Ewa Majewska

5 maja 2010, środa, godz. 17-20.30

Miejsce: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, ul. Zgoda 11, Warszawa

Spotkanie 4 będzie prowadzone przez dr Adama Bodnara z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, który przybliży nam ogólne informacje o systemie ochrony praw człowieka, zaproponuje analizę przykładów procesów, które toczyły się wokół konkretnych zdarzeń kulturalnych tak w Polsce, jak i np. w Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu. Poznamy narzędzia prawne, które chronią wolność produkcji artystycznej, wystawiennictwa i debaty publicznej. Przeanalizujemy konkretne przypadki cenzorskie w kontekście stosowania tych instrumentów prawnych.

Prowadzenie: dr Adam Bodnar, Lidia Makowska, Agnieszka Kaim, współpraca: dr Ewa Majewska

Miejsce: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, ul. Zgoda 11, Warszawa

13 maja 2010, czwartek, godz. 17-20.30

Miejsce: UFA (kobieco-queerowa centra kulturalno-społeczna), Al. Solidarności 82, Warszawa

Spotkanie 5 poświęcimy zagadnieniu sztuki i demokracji. Pluralizm i różnorodność produkcji artystycznej są w coraz większym stopniu uznawane za wartość współczesnej kultury, niemniej nie ustają głosy zmierzające w stronę ograniczenia demokracji na polu kultury. Do najważniejszych z nich należą:

fundamentalizm religijny;

skrajny nacjonalizm;

seksizm i mizogynia;

homofobia;

konstrukcja argumentacyjna odwołująca się do mgliście rozumianego "podatnika" i "dobra wspólnego", w którym demokracja nie bierze wyraźnego udziału;

wolny rynek, który staje się uzasadnieniem likwidacji publicznego wsparcia dla produkcji kulturalnej.

Prowadzenie: dr Ewa Majewska, Lidia Makowska

Proponowani goście: prowadzący i współpracownicy wcześniejszych kursów.

Gorąco zachęcamy do udziału w całym cyklu warsztatów - tworzą one całość i mogą stanowić świetną szansę dla poszerzenia wiedzy i umiejętności na polu działalności kulturalnej.

Po każdym warsztacie zostanie przeprowadzona ankieta, z której wnioski zostaną w miarę możliwości wykorzystane na kolejnych warsztatach.

Kurs zawiera 25 godzin lekcyjnych. Udział w warsztatach jest bezpłatny.

Liczba miejsc ograniczona - ok. 30 osób.

Rekrutacja: Osoby zainteresowane udziałem w warszawskim kursie prosimy o wypełnienie kwestionariusza (doc) / (odt) i odesłanie go do Agnieszki Kaim (akaim@indeks73.pl) do dnia 17 sierpnia 2009. 18 sierpnia na stronie www.laboratorium.indeks73.pl opublikujemy listę zakwalifikowanych uczestników i uczestniczek. W razie ewentualnych pytań prosimy o kontakt mailowy lub telefoniczny (0-58 344 54 20).

Certyfikat: Osoby, które aktywnie uczestniczyły w przynajmniej czterech spotkaniach otrzymają certyfikat ukończenia kursu Laboratorium Indeksu 73 zorganizowanego dzięki dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Operacyjnego "Edukacja kulturalna i diagnoza kultury", priorytet 2: "Obserwatorium Kultury".

Biogram:

dr Ewa Majewska - ur. 1978. Doktor filozofii. Krytyczka kultury, działaczka, publicystka. Studiowała filozofię oraz dorywczo - romanistykę i gender studies. W 2003 roku stypendystka w Instytucie Studiów Kobietych w Uniwersytecie Paris VIII. Zajmuje się (na ogół feministyczną) filozofią społeczną i polityczną.

Jest autorką tomu "Feminizm jako filozofia społeczna. Szkice z teorii rodziny" (2009) oraz współautorką i redaktorką kilku książek o problematyce społecznej i równościowej (Zniewolony Umysł II. Neoliberalizm i jego krytycy, 2007 - z Jankiem Sową; Równa szkoła. Poradnik edukacji równościowej dla nauczycieli i nauczycielek, 2007 - z Ewą Rutkowską; Futuryzm Miast Przemysłowych, 2007 - z Kubą Szrederem i Martinem Kaltwasserem) oraz Raportu o przemocy wobec kobiet w rodzinie i relacjach intymnych w Polsce, Amnesty International sekcja polska, 2006. Współpracuje z czasopismami "Obieg", "Bez Dogmatu", "Le Monde Diplomatique" ed. polska. Redaktorka pisma "Ha!art".

Uczestniczyła w oddolnych ruchach społecznych, w tym feministycznym i wolnościowym; W 2004 roku założyła wraz z Aleką Polis artystyczny team kobiety Syreny Tv, w 2006 roku współzakładała stowarzyszenie W stronę Dziewcząt, w którym aktywnie działa na rzecz równości; od 2007 roku uczestniczy w inicjatywie Indeks73 na rzecz wolności w kulturze. Wykładała na Uniwersytecie Warszawskim oraz Uniwersytecie Szczecińskim filozofię społeczną, polityczną, gender studies oraz kulturę popularną. Jest niewierząca, mieszka w Warszawie.

Partnerem warszawskiego kursu Laboratorium Indeksu 73 jest:

Stacjonarne kursy Laboratorium Indeksu 73 odbywają się także w Poznaniu i Gdańsku. Prowadzimy również edukację on-line. Czytaj więcej o założeniach całego cyklu.

Projekt finansowany jest przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu "Edukacja kulturalna i diagnoza kultury", priorytet 2: "Obserwatorium Kultury".